

УДК 339.54:330.88(477)

НАНОСПЕЦІАЛІЗАЦІЯ І ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Остапенко Т.Г.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності підприємств
Національного авіаційного університету

Анотація. Даний матеріал автор присвятила розвитку наноспеціалізації України та формування політики експортоорієнтування чи імпортозаміщення у зовнішніх відносинах нашої держави. Використовуючи досвід тривалого імпорту продуктів легкої промисловості і давальницькі схеми розвитку швейних та взуттєвих підприємств, можемо сказати, що в цій царині може бути сформована система імпортозаміщення на основі активізації наноекономічних підходів. Такі ж галузі, які експортують власну продукцію, можуть нарощувати експортоорієнтацію та акцентування на людському чинникові у таких галузях, як металургія та машинобудування.

Технологічна наноспеціалізація є наслідком існуючих ресурсів у країні та тих умов (політичних, соціальних, наукових тощо), в яких знаходиться певна країна. Наноспеціалізація, у вузькому розумінні, є спеціалізацією щодо винайдення та впровадження нанотехнологій (зокрема у різних сферах науки та життя: електроніці, біології, медицині тощо). Це спеціалізація на основі розвитку третього етапу в структурі наноекономіки [2] – економіки нанотехнологій. У широкому розумінні, наноспеціалізація це виокремлення людини як носія знань та навичок в даному економічному середовищі та як потенціалу набуття таких знань в розвитку бебіекономіки. Ключовим підходом є підхід щодо виокремлення людини як ресурсу, зокрема і для створення технологічних рішень, тобто

необхідно оцінити працю як фактор виробництва та як він впливає на прирощення таких ресурсів, як капітал та технологія.

Оцінимо ресурсний потенціал України, на основі підходів Хекшера-Оліна [1], які визначали, що експортуємо той товар, який виробляється на основі надлишкових ресурсів, а імпортується – на основі дефіцитних. Звісно, у вихідних положеннях даної моделі йдеться про однакову технологію виробництва товарів у досліджуваних країнах. Ми ж припустимо, що надлишкові ресурси є основою створення виробничих процесів та новітніх продуктів для виготовлення експортоорієнтованих товарів. Так, технологія є базисом для експорту товарів за кордон та формування певної продуктової спеціалізації.

Які ресурси є надлишковими в Україні - є питанням важливим для розуміння технологічної наноспеціалізації. Та які галузі України є експортоорієнтованими вже сьогодні та чи мають ці галузі перспективу у подальшій міжнародній спеціалізації.

Підкреслимо, що наноспеціалізацію, як ми зазначали вище, можна вважати спеціалізацією окремої країни на основі виокремлення продукції, виготовленої на базі нанотехнологічних рішень та на основі використання такого чинника виробництва як праця. Звісно, такої статистики немає, але непрямі чинники можуть охарактеризувати наноспеціалізацію нашої держави у глобальному середовищі.

Зауважимо, що експорт України у 2000 році становив 14572,5 млн. дол. США [Щорічник, с. 403], у 2010 – 51405,2, а у 2017 – 43264,736 млн. дол. У 2015 році спостерігалось позитивне сальдо торговельного балансу – 610,7 млн. дол. але вже у 2017 році в нашій країні було негативне сальдо - 6343млн. дол. США. Позитивна тенденція змінилася тим, що імпортування стало не коштовним, адже долар подорожчав за сім років у кілька разів, тобто знайшлися кошти для дорогого імпорту. Україна є державою постійного негативного сальдо й імпортозаміщення для нашої держави є актуальним питанням.

Наноспеціалізація визначається тим, що Україна має активну імпорتنу позицію і для цього є всі передумови. Стабільний імпорт забезпечувався не менш стабільним попитом. І фахівців для розвитку імпортозаміщення щодо цих галузей не вистачало. Сьогодні ситуація дещо змінилася, коли уже розвиваються галузі саме цих напрямів і є більш ефективними ніж імпорт зокрема з Китаю.

В сучасних умовах імпорт, як задоволення незадоволеного внутрішнього попиту, вже не такий актуальний як у 90-х рр. ХХ століття. Крім того, людський чинник є також важливим для розвитку цих галузей імпортозаміщення. З'явився людський ресурс у вигляді фахівців для виробництва продуктів галузей легкої промисловості. І Україна є державою, яка лише формує традиції в цій царині, а традиції є фактором наноекономіки. Там де формується чи існує традиція і створюється спеціалізація людського потенціалу. Італія, як країна з глибокими традиціями в цих галузях промисловості, є лідером у світі з експорту подібної продукції. Це країна з крафтовим (ремісницьким) виробництвом та це виробництво, на думку М.Портера, є традиційним, на відміну від, скажімо США чи Сінгапуру, де більшість експортоорієнтованих галузей є міжнародно-корпораційними, коли основне виробництво є не сімейним, але наслідком діяльності міжнародних корпорацій. Проте таке виробництво і в Італії і в США є інноваційним.

Україна сьогодні строює власні традиції в різних галузях і промисловості і сільського господарства. І досвід країн з інноваційними економіками є особливо сприятливий для розвитку наноспеціалізації. Так, маючи покоління металургів, які працювали за різних часів в цій галузі виробництва, формували і формують традиції саме сталеварів. І важливо підтримати таких фахівців на різних стадіях наноекономіки: від профорієнтації у школах до підтримки інноваційних ідей щодо поліпшення процесу сталеваріння на підприємствах України. З іншого боку, необхідна підтримка і новітніх для України галузей, таких як текстильна, звісно

практика виробництва тканин є в історії нашої наноекономіки, адже з давніх часів відомі технології виробництва льону чи вовни на домашніх ткацьких приладах. Сьогодні ці традиції необхідно відродити та впровадити в національну легку промисловість.

Література:

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 1996. – 241с.
2. Arrow K. Reflection on the essays // Arrow and the Foundations of the Theory of Economic Policy / ed. G.R. Feiwel. London : Macmillan. 1987. P. 734.